

Nf 14

45
DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
DODECADIS POSTERIORIS
S E P T I M A,

DE
**FIDE JUSTI-
FICANTE,
QVATENUS JUSTIFI-
CAT,**

UBERIORIS AEDIFICATIONIS
GRATIA AD MAJOREM DISSERTATIONIS
SEXTAE ILLUSTRATIONEM CONSCRIPTA:

QVAM

IN REGIA FRIDERICIANA

die Julii hujus M D C C X X I anni,

PRAESIDE

D. JOACHIMO LANGIO,

S. S. THEOL. PROFESS. ORDINAR.

h. c. ACADEM. PRO-RECTORE,

Publicæ disquisitioni subjicit

RESPONDENS

JOANNES GEORGIUS *Wörber*

DYRATZENS. MESO-MARCHIC. S. S. THEOL. CULTOR.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

DISSELTATIONE ANTIQVARIANA
DODICADA POSTERIORIS
SEPTIMA

LIBE JUSTI
FICANTE
OVATELUS JUSTIF

CAT
UBERIORIS ADDITIONIS
GALIA DE MAIONE
SEXTO ILLUSTRI

D. JOACHIMO LANGIO
JOANNES GEORGIUS WARTI
D. TATEUS MESSA

ANNO 1714

LECTORI Θεοφίλω

Sal. plurimam!

Doctrina de fidei justifi-
cantis natura ac indole
antecedenti Dissertati-
one ita, quod spero, fuit
tractata, ut inde omni-
no conitare possit, non solum *quenam*
fides sit justificans, *vera* scilicet & *viva*,
sed etiam *quomodo* illa in justificationis
actu se habeat, seu, uti loqui sole-
mus, *quatenus* justificet. Quia vere
hoc ipsum fidei negotium *ληπτικὸν* &
ὀργανικὸν a Cl. Poireto partim negatur,
partim non recte intelligitur, & ideo
corrupte explicatur; operæ duco ef-
fe pretium, ut peculiari Dissertatione
demonstrem, quomodo illa ipsa, quæ
antea de fidei, quæ justificat, natura

A 2

tra-

tradidi, maxima ex parte ad organicum hoc ejus officium, quod in ipso justificationis actu exierit, applicanda sint. Et hac ratione simul inferriam illis e lectoribus meis, qui erroneas, aut superficialias, ideas de actu justificationis & de fidei negotio *ληπτικῶ* fovent, ad sterilem theoriam referentes omnia. Rectius vero sentientes habebunt hic, quo confirmantur: & si minus sint exercitati aut confirmati, quo adversus nonnullorum, etiam inter nostrates Theologos pro dolor, *ἑτεροδιδασκαλιῶν* strophas & corruptelas se præmunire possint, hic collata utraque Dissertatione invenient. Ipsa tractandi ratio est *bipartita*. *Sectione priore* universam materiam, secundum decem propositionum ordinem digestam, ita tracto,
 prout

prout meus cognitionis modulus fert. *Sectione posteriori* exhibetur aurea illa, & a Theologis nostratibus passim cum insigni elogio allegata, Dissertatio B. D. HENRICI HOEPFNERI, Theologi Lipsiensis celeberrimi, quam is loco orationis, in solenni doctorum academico more creandorum panegyri, anno 1640. die 30. Septembris habendæ, concinnaverat, ejus vero discipulus ac successor, B. D. JO. BEN. CARPZOVIVS senior, inter beati auctoris manuscripta repertam, ex ejus autographo ejusdem Commentationibus in psalimum nonagesimum primum seorsum editis subjunxerat. Eandem, cum rarissima esset, Theologus Gryphiswaldensis, D. JO. FRIDERICUS MAYERUS, anno 1704. loco publi-

caë disputationis die 13. Sept. habitæ, denuo e tenebris in lucem protraxit, in præfatione ei præmissa hanc Disser-
tationem vocans eam, *qua omne præ-
tium transcendat, & cujus editione Carpzo-
vius universam puriorem ecclesiam sibi obstrin-
xerit.* Præstantiam ejus cum agnosce-
rem, oblata occasione commodissi-
ma, qua fidei justificantis genuinam
indolem adversus quorundam nova-
torum *ἀντινομίας* defendendam mihi
sumferam, magnam ejus partem in
Antibarbarum meum P. II, Sect. I. p.
464. seqq. & eam ipsam Germanice ver-
sum in Libri, *Mittelstraße* Part. III. p.
167. seqq. transtuli. Nunc autem, ut
integra compareat, consultum esse
duco, inprimis cum exemplaria Gry-
phiswaldensis editionis jam dudum
distracta sint. Vale in Domino!

SECTIO

SECTIO PRIOR

Hanc doctrinam decem Propositionibus exhibens.

PROPOSITIO I.

Particula **QVATENUS** in sermone de fide justificante indicat **MODUM** illum, quo in actu justificationis fides versatur: atque ita **TÒ QVATENUS** hic recte declaratur per **QVOMODO**.

OBSERVATIO.

Theseos hujus veritas tam est evidens, ut nulla egeat vel demonstratione, vel illustratione. In gratiam vero imperitorum illa visa est præmittenda esse, ut in locutionibus: fides *quæ* justificat, & *quatenus* justificat, differentia eo ipsis sit evidentiore. Et hanc ipsam differentiam evidentiam declarant voces *qualis* & *qualiter*. Cum enim in antecedenti dissertatione consideratum sit, *qualis* sit illa fides, quæ justificat; nunc consideratur, *qualiter*, sive *quomodo* justificet, seu in justificationis actu versetur.

PROPOSITIO II.

Fides, generatim loquendo, eate-
nus justificat, quatenus partes suas
essentiales, ad justificationem neces-
sarias, in ipso justificationis actu ex-
terit.

OBSER-

OBSERVATIO.

Etiã hæc theſis ejuſdem eſt evidentia. Præmittendo tamen fuit ſequentibus, quia ordine naturæ iſtis viam ſternit, earum ſeriem & neceſſitatem oſtendens.

PROPOSITIO III.

Fides eatenus juſtificat, quatenus, pro indole ſua lucida, in vera contritione Chriſtum, tanquam redemptorem & ſalvatore, & quidem in ſpecie ſuum quoque, parta & imputabili juſtitia abundantem, *divino cum aſſenſu cognoscit & agnoſcit.*

OBSERVATIO.

Cum etiã hæc propoſitio ſummæ fit evidentia, hic loco demonſtrationis hoc tantum moneo, mirum hic videri debere nemini, quod ſolius tantum *aſſentientis agnitionis* hic faciam mentionem, & ſic de reliquis fidei partibus in hac propoſitionum ſerie pergã. Id enim nunc ago, ut diverſos iſtos & complicatos ac ſpeciales actus, quibus juſtificationis actus generatim conſideratus, ex parte fidei, ſeu hominis credentis, conſtat, & qui in actu ſeu negotio hoc conjunctim ſe exerunt, docendi cauſa ordine ſingulãtim exponam.

PROPOSITIO IV.

Fides eatenus juſtificat, quatenus objectum ſuum, ſacrificium & meritum Chriſti, divino ac ſpeciali aſſenſu

su agnitum desiderio ac prece supplici, fameque ac siti spiritali, iudicio Dei demisse *supplicans expetit & appetit.*

OBSERVATIO.

Quia etiam hæc thesis sua radiat luce, loco demonstrationis, qua non eget, ad uberiores ejus illustrationem huc referri velim, quæ Dissertationis antecedentis Proposit. V. de *indole fidei justificantis supplicante* dicta, & partim dictis, partim etiam exemplis, biblicis abunde comprobata & deducta sunt.

PROPOSITIO V.

Fides eatenus justificat, quatenus Dei iudicio pro imputando Christi merito ita supplicat, ut hoc simul *apprehendat*, & hac apprehensione admissum sibi ad justitiam & salutem applicet.

OBSERVATIO.

In hoc fidei justificantis actu speciali fiducia, ex assentiente agnitione progerminans, & in supplicatione, præsertim in ejus initio, aliquanto debilius exserta, magis invalescit, ad suam *acquiescentiam*, in qua maturitatem obtinet suam, scopum tendens.

PROPOSITIO VI.

Fides eatenus justificat, quatenus
B in

in objecto suo, merito Christi, supplici prece ad justitiam & salutem apprehenso, *recumbit & acquiescit*, hac ratione fiducia nomen uberiori modo explens.

OBSERVATIONES.

1. Quod si quatuor hasce propositiones de totidem fidei partibus in unam redigere velis, hanc non incommode his conceperis verbis: *Fides eatenus justificat, quatenus iudicio Dei pro merito Christi imputabili, divino & speciali cum assensu agnito, ita supplicat, ut illud ad justitiam & salutem vere apprehendat, & in apprehenso, tanquam summo suo bono, acquiescat.*

2. Hæc fidei justificantis forma in scriptura sacra ita exprimitur, ut e quatuor ejus actibus subordinatis & complicatis modo hic, modo iste, modo alius, secundum notionem verborum grammaticam respiciatur, reliquis semper suppositis & inclusis. Sic denominatio fidei fit *Jes. LIII, 11. &c. ab actu assentientis agnitionis: Luc. XVIII, 13. ab actu supplicationis, Jo. 1, 12. ab actu apprehensionis, seu receptionis apprehendentis. conf. de continuanda apprehensione 1. Tim. VI, 12. denique Gen. XV, 6. ab actu acquiescentis fiducia, phrasi ista pro emphasi sua, quæ Dissertat. antecedenti Proposir. VII. exposita est, recte intellecta.*

3. Istorum quatuor actuum modo hic, modo iste est debilior, ita vero ut nullus istorum salva fidei essentia, & salvo justificationis negotio plane absit, aut abesse possit.

4. Debilitas illa se plerumque exerere solet partim in

in assentiente agnitione, partim in acquiescente fiducia. Et quamvis hæc apud tentatos plane abesse videatur, revera tamen adest, eos ad supplicationem ac apprehensionem arcano instinctu impellens, & latentiori gratiæ principio alens.

5. Hæc hæcenus de indole fidei justificantis, quatenus justificat. Nunc, quænam propositiones aliæ ex his ipsis propositionibus, tanquam conclusiones e principiis, seu præmissis suis, resultent, ad uberiorem hujus materiæ illustrationem considerabimus.

PROPOSITIO VII.

Fides eatenus, quatenus in assentiente agnitione, in supplicatione, apprehensione & acquiescente fiducia *activa* est, seu actu ipso sese exferit, & simul etiam *passive* se habet, justificat.

OBSERVATIONES.

1. Actionis hujus, quæ fidei tribuitur justificanti, quatenus justificat, sanum, evangelicum, ideoque etiam salvum, esse sensum, liquet ex eo, quod fides *activa* nihil sit aliud, quam fides *ipso actu* secundum proprietates suas essentielles sese exerens.

2. Atque ita alia est fidei actio *organica*, alia *effectiva*. *Organica* locum habet in justificatione, & de ea hic sermo est: *effectiva* autem in renovatione. *Effectiva* dicitur ab effectibus, quos, cum antea non adessent, respectu singulorum christianæ praxeos officiorum ex se producit: *organica* vero a suo illo negotio, quo circa objectum, non demum

muna producendum, sed jam oblatum & præsens, & modo instrumentali applicandum, versatur.

3. Et hæc ipsa fides organice activa omnino recte quidem vocatur *der thätige Glaube*; ambiguitatis tamen vitandæ causâ vocari potest *der geschäftige Glaube*; quamquam *negotium fidei*, *des Glaubens Geschäfte* non minus recte vocatur illud sanctificationis, quam hoc justificationis.

4. Huic vero indoli fidei *activæ* nequaquam adversatur natura ejus *passivæ*, sed hæc illi concinne subordinatur. Et enim quemadmodum fides in supplicatione & apprehensione *activa* est; sic in receptione & acquiescente fiducia omnino etiam est *passiva*. Immo ipsa *apprehensio acceptionis*, seu *receptionis & admissionis*, notionem comprehendit; quemadmodum videmus in manu hominis supplicis, quæ expectatum donum ita apprehendit, ut illud recipiat, & nisi haberet *facultatem recipiendi passivam*, facultatem apprehendendi activam frustra exsereret.

5. Quæ cum ita sint, recte quidem proprietas hæc fidei *passivæ*, verbis *recipiendi & acquiescendi* in sacris litteris notata, peculiari propositione inter proprietates fidei, quatenus justificat, referretur; sed quia per se jam ad partem fidei tertiam & quartam pertinet, nolo propositionum numero sine necessitate multiplicato, etiam notionum numerum augere.

6. Ceterum quia nullus fidei actus specialis, ad actum justificationis generatim sic dictum pertinens, exseritur sine difficultate, fidei actus istos molienti a variis obstaculis, præcipue ab *avaritia* & peccato dominium suum propugnanti objecta; manifestum est, fidem non justificare, nisi *quatenus* ad completam sui constitutionem emergat, & in actibus istis, multa certamina habentibus, *victrix existat*. I-

fius

filius vero completæ constitutionis & ipsius justificationis actus *punctum* quasi *mathematicum* determinari nequit, & ne ab illo quidem, qui hujus rei experientiam habet. Unde sufficit hic loqui generatim cum Apol. A. C. p. 121. *Docemus, hominem justificari, cum conscientia territa prædicatione pœnitentiæ erigitur, & credit se habere Deum placatum propter Christum.*

PROPOSITIO VIII.

Fides eatenus, quatenus per caritatem efficax est, seu spirituales bonorum operum fructus fert, non demum justificat, sed jam tum justificatum declarat & magis magisque sanctificat.

OBSERVATIONES.

1. *Caritas* non est pars, sed fructus fidei: atque ita nec justificationis actum ingreditur, sed ad justificari statum pertinet.
2. Fides justificans versatur circa *beneficia accipienda*; *caritas* autem, seu fides per caritatem sanctificans, circa *officia* Deo pro beneficiis *reddenda*. Atque ita utri *fides justificans* tota est *evangelica*, sic *fides sanctificans* & ipsa *caritas* ad legem pertinet, ad legis præscriptum officia dirigens omnia, ita tamen, ut e principio evangelico agat; quandoquidem lex agendi vires non subministrat, sed requirit.
3. Interea tamen recte dicitur: *non nisi illa ipsa fides, quæ per caritatem efficax est, justificat.* Manifestum enim

est, hujus propositionis hunc esse sensum: fides, quæ per caritatem efficax est, non est diversa ab illa, quæ justificat, sed est fides eadem, adeo, ut si fides deprehendatur sine caritate, hic caritatis defectus evidenti sit documento, illam non esse veram, atque ita nec justificare, seu justificasse.

PROPOSITIO IX.

Fides, quatenus justificat, proprie quidem & directe versatur circa officium Christi *sacerdotale*, ejus *satisfactionem* & *meritum* respiciens; sed illa ipsa tamen fides, seu homo poenitens ea præditus, Christum assentiente cognitione *simul* agnoscit pro *propheta* ac *rege suo*, ejus disciplinæ ac regimini se penitus dedens ac permit- tens.

OBSERVATIONES.

§. I. Etiam veritatis, qua hæc thesis radiat, tanta est evidentiâ, ut supervacua videatur ejus demonstratio. Cum vero hic doctrinæ de justificatione esse soleat abusus, ut *sacerdotio* Christi, seu sacerdotali expiationis beneficio, uti fingitur, apprehenso, *prophæti* & *regii* muneris applicatio plane negligatur; abusui isti hæc propositio opposita est, ut imperiti inde eo clarius intelligant, ista perversa ratione nec sacerdotii Christi applicationem locum habere. Tan- tum

tum enim abest, ut a negotio fidei justificantis sejuncta esse possit officii prophetici applicatio, ut *ipsa* potius *fides justificans* habenda sit pro fructu officii non solum *sacerdotalis*, sed *prophetici* etiam & *regii*. Nam quemadmodum eam Spiritus Sancti operationem, qua is fidem justificantem accendit, jam tum merito Christi *ἰλασμοῦ*, in quo sacerdotii ejus anima quasi est, debemus: sic non minus jam pravia quædam muneris *prophetici* & *regii* applicatio est in ipsa *regeneratione* & *fidei accensione*. Quid enim assentiens Christi agnitio, tanquam fidei pars, est aliud, quam fructus officii prophetici, illuminationis gratiam, a Spiritu Sancto conferendam, offerentis? Et cum *diaboli imperium* sit in *peccato*, præcipue in *ἀπιστία*, hæc autem una cum isto generatim per regenerationem, seu fidei collationem, ita dematur, ut hac collata Christus *regnum* in homine occupet; ecquis dubitaret, fidei justificantis accensionem esse fructum officii Christi *regii* & summam cum eo analogiam habere? Atque ita tantum abest, ut officii Christi prophetici & regii applicatio ab applicatione beneficii sacerdotalis esse possit sejuncta, ut istius utriusque beneficia, quoad modo dicta initia, ordine naturæ sacerdotalis muneris applicationem præcedant. Quid? quod quemadmodum Christus ipse dividi nequit, ita nec unius muneris applicatio esse possit sine applicatione reliquorum.

§. II. Operæ omnino duco esse pretium, ut hanc ipsam veritatem ex abundantiori illustrem insigni loco celeberrimi SEBASTIANI SCHMIDII, qui legitur in ejus Dissertatione de fide viva & mortua, thes. II. his conceptus verbis: *Quando autem Deum salvaturum dicimus, non tantum ipsam actualem collationem vitæ æternæ, quæ post hanc vitam*

tam

ram contingit, intendimus, sed totum salutis opus post justificationem, scilicet renovationem nostram, ductum Spiritus Sancti in sanctitate vitæ, liberationem a peccato etiam inhabitante, donec tandem ad plenam gloriæ perfectionem perveniamus: Unde patet, quod fides in negotio justificationis non respiciat tantum remissionem peccatorum & imputationem justitiæ Christi, in quibus justificatio formaliter consistit, sed simul petat, istas sibi dari & conferri, eum in finem, ut Deus nobiscum reconciliatus nos magis magisque ad sanctam vitam renovet, peccatum expurget, & tandem salvos faciat. Atque hic habemus formam quasi intrinsecam fidei justificantis ex objecto & fine, ejus discendam, quando nimirum Deum, imputata Christi justitia absolventem justificantemque apprehendit, ut renovaturum sanctificaturumque magis magisque, & tandem perfectionem gloriæ daturum, & hec quidem in certo ordine facturum. Quicumque namque fide Deum apprehendit, tanquam imputata Christi justitia in absolventem a peccatis justificantemque, ut se in peccatis commorantem & quodlibet facientem salvaturus tamen sit; ille sane fidem justificantem non habet, sed isthæc fides illius plane mortua est, aut si quid mortua pejus est. Illa vera fides, quæ Deum apprehendit, ut renovaturum, sanctificaturum, in sancta vita ducturum, in bonis operibus rectorum, tandemque glorificaturum: illa, inquam, fides demum est vera fides justificans, & formam fidei justificantis intrinsecam habet, non extrinsecam. Patet autem hinc, quod eadem fides sit primum principium, & prima radix omnium bonorum operum. Hujus namque fidei non tantum soboles est caritas, quam Deus reconciliatus in renovatione cum aliis virtutibus in justificatis creat, sed & per caritatem sic operatur, ut caritatem ad agendum bona opera excitet, moneat, urgeat, tanquam

quam sanctitatis in vite operibus cupidissimam. Et certe fieri non potest, ut haec fides non producat bona opera, adeo ut, ubicunque non sunt opera bona, hanc fidem oporteat non adesse, aut exspirasse, & necessaria sit consequentia ab absentia bonorum operum ad absentiam hujus fidei. Huc refer egregium illud effatum in Apolog. A. C. p. 117. *Fides vult a Deo justificari, sanctificari & gubernari*, h. e. fides quidem, quatenus justificat, respicit Christum ut sacerdotem, sacrificium ejus *ἱλαστικόν* pro objecto specialissimo habens: at Christum tamen totum apprehendit, salutem ab eo ita accipiens, ut simul expetat ab eo sanctificationem & gubernationem, atque ita etiam officium Christi propheticum ac regium sibi applicet.

PROPOSITIO X.

Ceterum universum justificationis negotium maxime est practicum, quod adeo sub propriam uniuscujusque experientiam cadit, ut sine hac ne cognosci quidem & dijudicari recte possit.

DEMONSTRATIO.

§. I. Justificatio est quidem actus Dei judicialis, qui ex parte Dei in ejus sit foro extra hominem constituto: sed ideo tamen non est res mere theoretica, uti multi inexperiti somniant. Nam foro isti jungendum est forum, *foro Dei forum conscientiae*, adeo ut homo poenitens tribunal Dei, ipsi totus *ὑπόδικος*, Rom. III, 19. haud exigua cum lu-

C

cta

Et adeat, atque ita si quid aliud, certe hoc ad vivum experiatur, quo modo conscientia se habeat ante, intra & post actum justificationis. Et hanc ipsam hujus doctrinae experientiam comprobant omnia ac singula, quae hactenus per hujus & antecedentis dissertationis propositiones perpetua serie deducta sunt. Idem confirmant exempla hominum omnium, tam piorum, quam impiorum. Quemadmodum enim pii, qui vere justificati sunt, haec omnia secundum scripturam in ordine propriae suae experientiae sic se habere confitebuntur; sic illi, de quorum impietate e multis documentis constat, & qui ideo nec justificati sunt, ideo, quod nullam fidei & justificationis veram experientiam habent, etsi multa, quae in se vera sunt, de justificationis negotio dicere possunt, tamen, re ad vivum excussa, de ea judicant, uti *cæci de coloribus*, & pro suismet ipsorum erroribus errores etiam recte sentientibus tribuunt, matæologia sua multis modis prodita. Quod tristis experientia satis superque nos docet.

§. II. Non inconsultum erit, praemissa propositionis veritatem locis aliquot publicae confessionis symbolicis illustrare. Aug. Conf. p. 17. *Tota hæc doctrina (de justificatione) ad CERTAMEN perterrefactæ conscientiae referenda est, NEC SINE ILLO CERTAMINE INTELLIGI POTEST. Tota hæc res (de merito hominis) conficta est ab hominibus otiosis, qui non norunt, quomodo contingat remisso peccatorum, & quomodo in judicio Dei, & interioribus conscientie, fiducia operum nobis excutiatur. Ibid. Pavide conscientie, quæ operantur cum dubitatione, nunquam possunt experiri, quid sit fides, & quam sit efficax. Item pag. 66. Facile est otiosis fingere ista somnia de dilectione, quod reus peccati mortalis possit Deum diligere supra omnia, quia non sentiant, quid*

quid sit ira, aut iudicium Dei. At IN AGONE CONSCIENTIAE ET IN ACIE EXPERITUR conscientia vanitatem illarum speculationum philosophicarum. conf. p. 68. Item p. 134. Hec fides, de qua loquimur, existit in penitentia. Et inter bona opera, & inter tentationes & pericula confirmari & crescere debet, ut subinde certius apud nos statuamus, quod Deus propter Christum respiciat nos, ignoscat nobis, exaudiat nos. Hec NB. NON DISCUNTUR SINE MAGNIS ET MULTIS CERTAMINIBUS. Quoties recurrit conscientia, quoties sollicitat ad desperationem, cum ostendit, aut vetera peccata, aut nova, aut immunditiam naturæ? Hoc Chirographum non deletur sine magno agone, ut testatur experientia, quam difficilis res sit fides. pag. 179. Quia in hac dubitatione perpetuo versantur, nunquam experiuntur, quid sit fides.

§. III. Huic vero sententiæ symbolica suffragari orthodoxos omnes, non est dubium. Audiamus nunc B. MART. CHEMNITIIUM Loc. de Justificat. p. m. 267. Sexto loco additur hæc commonesactio: Veram sententiam de fide justificante OMNIUM RECTISSIME IN VERIS EXERCITIIS POENITENTIAE POSSE INTELLIGI, sicut & veterum meditationes ostendunt. Diversitas enim opinionum inde potissimum oritur, quod EXTRA LUCTAM TENTATIONIS otiose & securæ disputationes adjunctis philosophicis suffragiis rationis humanæ mentes perturbant. EXERCITIUM autem ILLUD, ILLUSTRANS DOCTRINAM DE JUSTIFICATIONE PLUS QUAM OMNIA COMMENTARIA, duobus potissimum modis instituitur, vel ut conscientia sistat se coram tribunali Dei, sicut de vocabulo justificationis dictum est, vel sub cruce & tentatione, in petitione & expectatione tum spiritualium, tum corporalium.

C 2

§. IV.

§. IV. Nec minus egregius est locus ille B. HULSE-
MANNI Libro de *Auxiliis gratiae* p. 23. *Actus justificationis,*
qui fit in judicio Dei de homine, FIT ETIAM IN HOMI-
NE APPREHENSIVE ET SENSITIVE, ut in illo temporis
puncto, quo Deus hominem justificat, homo SENTIAT se ju-
stificari ac restitui in gratiam apud Deum.

§. V. Ceterum qui plura de fidei justificantis, quæ & quatenus
justificat, indole legere cupit, præter ea, quæ B. SPENERUS
passim, præcipue Part. II. vol. der Glaubens-Gerechtigkeit ha-
bet, & quæ ipse in diversis scriptis, nimirum in *Antibarb.* Part. II.
Sect. I. *Mittelstraße* Part. III. Sect. I. membr. II. & in Apolo-
getischer Erläuterung der neuern Historie p. 257. seqq. tra-
didi, quam utilissime hic conferet venerandorum collega-
rum meorum scripta, nimirum D. PAULI ANTONII Dis-
sertat. de harmonia fidei, quæ & quatenus justificat, & e-
jusdem tractatum Germanicum insignem, haud ita pridem
denuo editum, *Sendschreiben/die Materie vom wahren*
Thätigen Glauben betreffend; & Prof. AUG. HERM.
FRANCKII concionem *vom geschäfte des Glaubens bey*
der Rechtfertigung; quam ob præstantiam suam in volu-
minis mei a *via media* inscripti Partem III. p. 182. sq. trans-
latam legas. Utilissimam quoque ecclesie operam præsti-
tit ecclesiastes Quersfurtensis meritissimus, JO. CHRISTO-
PHORUS SCHEFFERUS, quando hanc ipsam doctrinam
curate & solide tractavit, & primum quidem dogmaticè in
scripto, *Abbildung des wahren lebendigen Glaubens/*
Lipsienſium & Jenensium Theologorum censura & appro-
batione nar' d. d. 1740 munito: deinde, quia ne sic quidem
armata veritas pro temporum nostrorum calamitate sine an-
tilogia mansit, in *Disquisitione apologetica.* B. HOEFF-
NERI

NERI verò Dissertatio ob præstantiam & raritatem suam meretur, ut Sectione II. hic tota adponatur, ab iis, quæ hæcenus de fide tradita sunt, non nisi aliquo παραδείας τρόπο distrepans.

SECTIO POSTERIOR

CONTINENS

DISSERTATIONEM

B. HENRICI HOEPFNERI,

THEOLOGI LIPSIENSII MERITISSIMI,

DE

ACTIBUS ESSENTIALIBUS

FIDEI JUSTIFICANTIS,

QUATENUS JUSTIFICAT.

Σύνοψις.

Exordium & propositio tractationis. §. I.

Fidei objectum, obedientia Christi. §. II.

Ejus actus essentialis quatuor. §. III.

Primus actus est desiderium, quod describitur. §. IV.

e Cantico Canticorum & Bernhardo declaratur. §. V.

& a falso impiorum desiderio distinguitur. §. VI.

in credentibus vero genuinum est, etsi obscurum & infirmum. §. VII.

Secundus actus est apprehensio meriti Christi §. VIII.

que duplex, theoretica §. IX. & practica, pluribus descripta.

§. X. XI. XII. XIII.

Tertius est apprehensio Christi appropriatio §. XIV. que

describitur per unionem cum Christo §. XV. non tamen personalem §. XVI.

Vera autem unio declaratur per imaginem in dicitur §.

XVII. pluribus delineata §. XVIII.

Quartus actus est fiducia §. XIX.

C 3

que

que ex Bernhardo illustratur
§. XX.

Nescitur obiectio de caritate, e-
osdem fere actus comple-
tente: ubi de amore concu-
piscencie §. XXI. & compla-
centie §. XXII.

Eadem solvitur distinctione ca-
ritatis §. XXIII.

Et exponitur, quibus modis ser-
vetur verbum Dei §. XXIV.

Et quod obedientia Christi con-
sideretur ut bonum morale
& salutiferum §. XXV.

Refellitur exceptio ab Augusti-
ni & scholasticorum aucto-
ritate petita §. XXVI.

Et offenditur, hanc doctrinam
de fidei justificantis natura
quadrifariam considerata
esse fundatissimam §. XXVII.

Explicatoque loco 2 Theff. 1, 3.
de opere fidei §. XXVIII.

Res ipsa post allegatum Augu-

stini locum illustratur ex U-
lenbergio & Anselmo. §.
XXIX.

Nec non e Joanne de Gerson §.
XXX. XXXI.

Cujus precatio ad Christum &
Joannem ac Mariam dire-
cta emendatur ad sensum
evangelicum §. XXXII.
XXXIII.

E processu autem judiciali Dei
patet, Deum in justificatio-
ne non agere per incuriam,
errorem, aut iniquitatem §.
XXXIV. sed actionem e-
jus esse maxime seriam. §.
XXXV.

Et ἔργον fidei secundarium cir-
ca objecta cetera semper
supponit primarium. §.
XXXVI.

Et usus atque exercitii est am-
plissimi circa promissiones o-
mnes §. XXXVII.

§. I.

Ovists jam omnipotenti Deo, fidele ministeri-
um in propagatione incorruptæ doctrinæ Evan-
gelii, tum voce tum calamo asserendæ: nec
non consensum in religione orthodoxa: adver-
sus etiam hæreses quasvis debitam circumspectionem,
in

in tractandis Theologicis controversiis & casibus conscientia; denique studium de Facultate nostra Theologica & tota hac Academia bene merendi. Faxit Dominus Jesus & vos induat virtute ex alto, ut, quod jurejurando asseruistis ac promifistis, semper ob oculos habeatis, & tanquam ab ipso Apostolo illud ad Timotheum inaudiatis, *1 Tim. VI, 20.* *O Timothee, depositum custodi, devitans profanas νενοφωλιας vocum novitates, seu profanas de rebus inanibus declamationes & ἀντιδιόσεις ψευδώνυμης γνώσεως, i. e. talem doctrinam, qua vera scientia Theologica contraria est. Cæterum, antequam Doctores SS. Theologia renunciemini, consuetudo hæcenus observata postulat, ut de argumento quodam Theologico aliquid verborum a me fiat. Visum autem fuit operæ pretium fore, si breviter edissererem, quanam sint fidei justificantis, quatenus justificat, proprii & essentialis actus. Permagni enim refert, tum ad solatia conscientiarum, tum ad orthodoxiæ custodiam, hæc recte tenere, & populo Dei proponere.*

§. II. Atque ut a descriptione fidei justificantis ortum ducat oratio, natura ejus, quatenus justificat, tota dependet ab objecto Evangelico, quod est obedientia Christi, pro nobis legi divine præstita, prout nobis est in justitiam, coram Deo valentem, imputabilis. Dum vero obedientiam Christi nominamus, non tantum intelligimus passionem ejus acerbissimam, quam sustinuit pro nobis, factus patri obediens ad mortem, ad mortem autem crucis Phil. II. ut pro peccatis nostris justitiæ divinæ satisfaceret; qualem obedientiæ Christi partem ambabus quoque manibus concedunt Pontificii: verum etiam asserimus, comprehendi activam, ut vocant, obedientiam, qua lex Dei est a Christo impleta, prout illa postu-

postulet a nobis perfectam justitiam inharentem, tum habitualem, tum actualem.

§. III. Huic autem augustissimo fidei objecto nihil de-
cedit, quando scriptura sacra fidem justificantem etiam cir-
ca *reliquas justificationis effectrices causas* occupatam esse si-
gnificat. Nam si credamus *in gratiam Dei*, per verba & sa-
cramenta *asserentem* meritum Christi, & fide illud appre-
hensum *imputantem*; si confidamus de *salute* per Christum
acquisita, inque verbo & sacramentis oblata, quod serio il-
lam Deus velit nobis conferre, semper hoc justificationis cir-
culo obedientia Christi, veluti centrum, continetur, qua
credentibus per fidem est imputabilis ad justitiam. Taliter
ergo descriptæ fidei & circa Christi obedientiam occupa-
tæ ACTUS ESSENTIALES sunt QVATUOR: 1) DESIDE-
RIUM, 2) APPREHENSIO OBEDIENTIAE CHRISTI, 3)
APPROPRIATIO seu ADHAESIO ET UNIO cum re illa
desiderata & apprehensa; & denique 4) FIDUCIA.

§. IV. Ac DESIDERIUM quidem *in genere* est opta-
tio, qua tanquam de sideribus aliquid petimus, quam defi-
nitionem nominalem tradit *Scaliger Exercit. 317. S. 3.* eique
mox subjungit realem, quod desiderium sit *inclinatio vo-
luntatis ad habenda bona, quibus cavemus, aut excutienda ma-
la, quibus premimur.* Hanc definitionem si presenti nego-
tio adplicemus, desiderium fidei dicimus esse, quo pia
mens expetit, ut gratia Dei sibi applicetur meritum Chri-
sti. Vel est *inclinatio voluntatis ad habendam justitiam, ac-
cusationi legis coram judicio Dei opponendam, & ad accipien-
dam remissionem peccatorum.* Ardorem hujus desiderii ex-
primit *Habacuc c. II. v. 3. Si moram fecerit (promissio) inhiat
illi, quia veniens veniet ac non tardabit.* In Hebræo est
תָּקוּהוּ

יִחְיֶה inhiā cupide, a radice יָחַי inhiavit, appetiit a-
 liquid vehementer, eique responderē verbum græcum ἐπι-
 χαινεῖν, id est, inhiare, scite conjicit *Avenarius*: quæ *meta-*
phorica verbi *significatio* deducitur ex nominibus cognatio-
 nem cum hoc verbo habentibus, qualia sunt יָמָן i. e. pala-
 tum, quo inhiamus ad capiendum cibum, hiatus oris, fau-
 ces apertæ, & יָחַי i. e. hamus piscarius, seu uncus, ex quo
 piscatores escam suspendunt ad capiendos pisces, quorum
 ei inhiantium palato infigitur. *Pulcherrima* est itaque *me-*
taphora, qua desiderium animæ fidelis describitur, sicut &
 salvator eadem imagine utitur *Math. V, 6.* cum beatos præ-
 dicat, qui esuriunt & sitiunt iustitiam. *Sicut enim famelici*
& sitibundi aperto ore & palato avidè inhiant ad escam &
potum, ita quoque se habet desiderium credentium ad Christi
iustitiam, quæ veluti est manna cælestis, qua sola saturatur
ἄετις animarum, & veluti manalis aqua petræ, in deserto
scaturientis, aut ex asinæ maxilla prorumpens, aut ex fon-
te Bethlehemitico hausta. Manus vero, quibus Deus por-
rigit hunc cibum, & canales, per quos derivat in nos sca-
tebram aquæ vivæ, sunt verbum & sacramenta, ut ex pleni-
tudine CHRISTI omnes accipiamus gratiam pro gratia. Hu-
jusmodi siti flagrabat Ignatius, cum jam leonibus objeci-
endus esset, qui prodiens in amphitheatrum, cum turbam
spectatorum salutasset, veni, inquit, ut bestiis objiciar, non
ob aliquod flagitium, sed ut Christo meo me uniam, quem
insatiabiliter sitio.

§. V. Alia insuper similitudine Spiritus Sanctus decla-
 rat hoc desiderium, cum ait; contritos corde querere DE-
 UM, sicut *Canticor. III, 3.* Sponsa CHRISTI inquit: Surgam
 & circumibo civitatem per vicos & plateas, *queram, quem*
D *diligis*

diligit anima mea. Unde Bernhardus in hymno suo:

Defidero te millies,
 Mi Jesu, quando venies?
 Me latum quando facies?
 Me de te quando facies?
 Jesu, Rex admirabilis,
 Et triumphator nobilis,
 Dulcedo ineffabilis,
 Torus desiderabilis.

O Jesu, mi dulcissime,
 Spes suspirantis animæ,
 Te quarunt piæ lacrymæ,
 Te clamor mentis intimæ.

§. VI. Sed *inquiat* aliquis, paulo altius hunc primum actum expendens: Quomodo potest desiderium esse actus fidei salvificæ, cum illud etiam cadat *in homines impios*, qui certe salutem desiderant? omnes namque summum bonum appetere, etiam Philosophus *libr. I. Ethic. Nic. c. 1.* testatur. Ipse Paulus de Judæis perhibet Rom. XI, 7. *Israhel non esse affectum justitiam, quam querebat.* Verum enim vero desiderium salutis longe aliud est *in piis* atque *in impiis* reperitur. Nam *1]* *impii* desiderant salvari; *vel* ita, ut tamen *liberum sibi* esse velint *commeatum* ad peccandum, *vel ignorent causam salvificam, CHRISTUM*, sicut multi gentilium; *vel* cognitam quidem habent obedientiam CHRISTI pro nobis legi divinæ præstitam, sed *ad eandem non inhiant, ut eam sibi applicent*, verum eam fastidiunt, & in justitia in-hærente, quam sibi imaginantur, salutem quarunt. Sicut olim Pharisæi faciebant, & nunc Papistæ contendunt, *vel denique non credunt, ad se pertinere meritum Christi*, ideo-que

que desperant in peccatis suis. At qui vere desiderant salutem spirituales & æternam, illi non alibi nisi in vulneribus Jesu Christi, seu causa salvifica, querunt per ea media, quibus eam Deus offert & confert. Nimirum vere desiderare applicationem meriti Christi nemo potest, nisi anxie doleat peccata, & ab iis cupiat liberari. Nam juxta Scaligeri definitionem supra cognitam, desiderium inclinatur voluntatem, non duntaxat ad habendum bonum, sed etiam ad excuriendum malum. Ergo & qui desiderat justitiam Christi sibi imputari, apprehendit ejus innocentiam, & a reatu operatur liberari. Qui vero cupit liber esse a peccato, ille novis peccatis contra conscientiam non indulget, quia nulla est communio Christi per fidem apprehensi cum Belial. Neque enim cor, per legem contritum, ludit Epicureis cogitationibus, aut oblectat se concupiscentiis ad peccandum, sed cupidissime circumspicit, an & quomodo impunis esse possit, atque absolvi in iudicio Dei.

§. VII. Sed porro instare quis posset: Desiderium hoc in multis fidelibus esse obscurum atque infirmum in lucta contra carnis desideria, non autem evidens ac forte. Cui reponimus, quod evidentia illa & obscuritas desiderii non pertineat ad essentiam fidei, sed tantum sit consequens illius. Tandiu autem fidele est desiderium, quam diu non aberrat ab objecto ad salutem accipiendam desiderabili, quod unicum est Christi meritum, sed ad illud inhiat, ut consequatur illud, cupitque sibi donari illa beneficia, quæ in promissione Evangelii proponuntur. Tale vero desiderium æstuat intus in corde hominis gemitibus inenarrabilibus, exeritque se per invocationem; sicut videmus in publicano, qui pudefactus coram facie Dei volebat attollere oculos suos,

suos, uniceque admitti cupiens ad placamentum seu propitiatorium, a Deo peccatoribus omnibus propositum, ex intimis cordis visceribus clamat: *Deus propitius esto mihi peccatori Luc. XVIII.* Lucta vero carnis cum desiderio Spiritus, quamdiu non prædominatur, tantum abest, ut sit iudicium absentiae fidei, ut potius sit certissimum signum præsentis gratiae Dei, quamdiu homo contritus non consentit illicitis carnis. Ita vidimus primum actum fidei iustificantis.

§. VIII. Sequitur alter, qui est *apprehensio meriti Christi.* Non enim satis est desiderare iustitiam, quam quis cognovit sibi esse imputabilem, & applicari posse, sed etiam oportet *excitari cor ad rem desideratam, eamque contactu spirituali attingere, & verbo ac sacramentis, ceu munifica Dei manu oblatam, apprehendere.* Ideo *apologia A. C.* duos istos actus recte conjungit cum notitia rerum credendarum & assensu illis præbito, cum hæc verba subjicit: *Ne quis jam suspicetur, fidem esse notitiam historiae, addemus amplius: Est velle & accipere oblatam promissionem, remissionem peccatorum ac justificationem. Nec sufficit ad fidem justificantem credere, i. e. assentiri sibi remitti peccata & propter Christum se in gratiam recipi, hoc item velle; sed oportet hanc quoque accipere.* Et hinc melius intelligi potest usitata *similitudo*, qua fides comparatur *manui mendicæ, elemosynam accipientis.*

§. IX. Caterum *duplex est apprehensio: Theoretica & Practica.* Illa in intellectu apprehenditur meritum Christi, quando homo assentitur promissioni gratiae, ac pro vera illam habet. Neque hic specialis applicatio facit discrimen, nisi in subjecto apprehensionis diversitas quaratur. Nam & in

& in intellectu datur specialis applicatio, cum quis pro indubitato habet, Christum non tantum pro omnibus, *sed etiam pro se* in individuo esse mortuum. Possunt adeo & impii syllogismum singularem facere, qui tamen non desiderant, ut sibi propter meritum conferatur salus: multo minus illud serio affectu cordis apprehendunt, ceu sibi imputabile in justitiam: sic enim potest impiorum quivis concludere: pro omnibus hominibus mortuus est Christus: Ego sum homo &c. E. *pro me quoque Christus est mortuus.* Sed enim hæc assensitiva tantum in intellectu facta seu theoretica est apprehensio.

§. X. *Practica* vero, quæ fidei justificanti propria est, apprehensio, est motus cordis, seu voluntatis, quo conscientia, iræ divine sensu ob reatum suum territa, obedientiam Christi, legi divine, pro genere humano præstitam, in verbo & sacramentis oblatam, & hominibus pro justitia imputabilem cupide accipit & tenet, ceu summe sibi necessariam, ut in iudicio Dei, cui sisti debet, stare possit: in fontibus Græcis N. T. verbum λαβῆν ejusque composita ἀπολαβῆν, καταλαβῆν, ἐπιλαβῆν & παραλαβῆν hunc fidei justificantis actum exprimunt, quorum tria posteriora construuntur cum Genitivo ad modum verborum desiderii, regentium Genitivum: eo quod talis acceptio meriti Christi & apprehensio cum singulari appetitu & desiderio participandi fiat.

§. XI. Huc pertinent loca Scripturæ, *Joh. I, 5. Tenebræ* (i. e. homines in tenebris & umbra mortis sedentes, *Esa IX, 2. Matth. IV, 6. Luc. I, 39.*) ἢ κατέλαβεν, non comprehenderunt, & *v. II. οἱ ἴδιοι αὐτῶν & παρέλαβεν*, sui i. e. Judæi non receperunt, propter incredulitatem. *Quotquot autem ἐλάβον acceperunt eum, dedit eis ἰξοσταν, jus ac dignitatem*

tem filios Dei esse, his, qui credunt in nomen ipsius. Et quidem hæc verba usurpantur de omnibus causis ceteris, justificationis actum ingredientibus, tum de gratia DEI. Rom. V, 17. λαμβάνοντες abundantiam gratiæ, tum de causa meritoria justificationis. Rom. V, 11. ἐλάβομεν accepimus reconciliationem scilicet acquisitam, & v. 17. tum de CHRISTI merito, ut imputatur nobis ad justitiam, accepimus donum justitiæ per gratiam, tum de promissione gratiæ. Joh. XVII, 8. Verba tua dedi eis, & ipsi ἐλάβον acceperunt, agnoverunt & crediderunt. Gal. II, 14. ut promissionem Spiritus accipiamus per fidem, tum denique de fine justificationis, ut a Deo nobis offeritur Gal. IV, 5. ἵνα ἀπολάβομεν ut accipiamus adoptionem. Et 1. Tim. VI, 13. ἐπιλάβῃ ζωῆς αἰωνίης apprehende vitam æternam, scilicet veluti brabeum, & v. 19. jubet divites thesaurizare sive fundamentum ponere, ἵνα ἐπιλάβωνται ζωῆς αἰωνίης.

§. XII. Deinde habetur & in fontibus Græcis verbum δέχεσθαι, quod significat accipere, sicut semini, in bonam terram cadenti, similes sunt, qui cum gaudio δέχονται excipiunt sermonem Luc. X, 10. & auditores per concionem Petrinam conversi Act. II, 41. dicuntur ἀσμένως ἀποδέξασθαι libenter accepisse sermonem Petri, sicut & Act. VIII, 14. de Samaria existat, ὅτι δέκεται, quod receperit sermonem Dei. Similiter Jacobus naturam fidei declarat Cap. I, 21. cum præcipit, δέχεσθαι τὸν ἐμφυτὸν λόγον, excipere nativum illum sermonem. Unde concio de gratuita remissione peccatorum Paulo dicitur λόγῳ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιός ἐστι. 1. Tim. I, 15. sermo dignus, qui omnibus modis recipiatur.

§. XIII. Tertium verbum, quo hic actus fidei in N. T. exprimitur, est τυγχάνειν, i. e. adipisci, potiri, quia non
in

in vanum sic hæc apprehensio, *sed hujusmodi est, ut res apprehensa habeatur*, juxta iliud: *Tenere, quod habetis Apocal. II, 25.* Hinc verbi hujus notionem explicat *Bernhardus* in prius allegato hymno:

Jam quod quæsi, video,
 Quod concupivi, teneo,
 Amore Jesu languco,
 Et totus corde ardeo.

Loca vero, quibus verbum *τοῦ γὰρ* ita usurpatur, sunt *Rom. XI, 7.* quod *quesivit Israel non est assecutus, electio autem in petra, est assecuta*, i. e. electi ad salutem spiritualem sunt assecuti justitiam, quam quærebant. Et *Hebr. XI, 33.* de Patribus V. T. ait Apostolus, *ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, adepti sunt promissiones* i. e. bona, quæ ad applicationem acquirendæ a Christo justitia divinitus promissa erant.

§. XIV. Sed pergendum est ad tertium fidei justificantis actum, qui est apprehensi CHRISTI APPROPRIATIO, eique destinata tenax adhesio & unio. Appropriationem illam denotant pronomina applicativa & possessiva; quibus obedientia CHRISTI, pro nobis legi divinæ præstita, eum ob finem apprehenditur a credentibus, ut sibi imputeretur ad justitiam, coram Deo valentem. Ideo *Lutherus* docet, hæc pronomina esse voces fidei, & magnam vim in hoc consistere, ut aliquis bene applicet talia; quia magna semper emphasis & epistasis in ipsis, & illum contra Legem esse optimum disputatorem, qui cum Paulo pronomina hujusmodi opportune adhibere ac dicere queat, *Christus dilexit me & tradidit se ipsum pro me*, *Tom. IV. Jen. Latin. Super Cap. I. Gal. lat. pag. 11. & pag. 49.* vel juxta alteram editionem pag. 58. lat. & *Tom. VII. Jen. Super Cap. II. Gal. p. 110. & 288.* Ita *Ecclesiæ*

Ecclesia *Jes. XLI, 24.* canit: *in Domino mea justitia & Jer. XXIII, 6. Jehova justitia nostra.* Eandem & Thomas profertur, quando CHRISTUM compellat *Job. XXI. Domine mi & Deus mi.*

§. XV. De unitione vero credentis cum Christo, ut est justitia nostra, loquuntur dicta sequentia *Phil. III, 9. ut inueniar in Christo, non habens justitiam meam, quae ex lege est, sed eam, quae ex fide Christi est, quae ex Deo est, justitia in fide 2 Cor. V, 21. Eum, qui non novit (notitia practica) peccatum, fecit (i. e. reputavit, Rom. II, 25.) pro nobis peccatum (i. e. injustitiam i. e. injustissimum & nequissimum peccatorem, non quidem in propriis, sed alienis peccatis, ipsi imputatis, quibus in se susceptis onustum filium suum DEUS pater habuit dignum, qui tantis cruciatibus exponeretur, ac si ipsummet esset peccatum; qua de causa CHRISTUS dicitur esse reputatus cum peccatoribus *Jes. LIII, 12. & Marc. XV, 28.* (Nam istum horum verborum sensum *antithesis* sequentis membri postulat) ut nos fieremus, id est reputaremur, justitia DEI i. e. justissimi in ipso, non in nobis inhærens vel habitualis vel actualis, sed in CHRISTO, quæ tamen nostra fit per gratuitam imputationem, sicut ex *Augustini Enchiridio Cap. XLI. Anselmus in 2 Cor. V. commentatur: DEUS fecit CHRISTUM peccatum, ut nos efficeremur justitia DEI in ipso; ipse factus est peccatum, sicut nos justitia non nostra, sed DEI, nec in nobis, sed in ipso, sicut ipse factus est peccatum non suum, sed nostrum, nec in se, sed in nobis constitutum. Per hanc itaque unionem CHRISTUS in assumpta carne ad salutem nostram habuit, fecit, ac passus est, sicut Paulus ait *Gal. II, 20. quod vivo jam***

jam in carne, hoc vivo in Filio Dei, qui dilexit me & tradidit semetipsum pro me: Vivo autem jam non amplius ego, sed vivit in me CHRISTUS.

§. XVI. Cave autem sis, ne unionem hanc intelligas de copulatione nostri cum CHRISTO in unam *essentiam*, aut etiam unam *personam*, quod multorum fanaticorum hodie est delirium. Licet enim *unio* nostri cum CHRISTO sit *arctissima*, ut per fidem omne, quicquid meruit nobis, & nos ad salutem necesse habemus, in CHRISTO accipiamus, non tamen CHRISTUS & credentes *unum* constituent *ὁφισάμνον*, aut unam numero cum ipso *essentiam* humanam, nedum *divinam*, habent. Quemadmodum ergo Jacob Patriarcha, cum *nativitate* primogenitus non esset, sub habitu fratris Esavi occultatus, ejusque vestibus, quæ odorem optimum spirabant, indutus, se ipsum insinuavit Patri Isaac, ut sub aliena persona benedictionem & jus primogenituræ obtineret: Ita & nos sub primogeniti fratris nostri JESU CHRISTI pretiosa puritate debemus delitescere, bono ejus odore fragare, ejus perfectione peccata nostra obtegere, atque ita in gratiam Patris cœlestis nosingere, ut benedictionem spiritualem & cœlestem ab eo consequamur.

§. XVII. Hinc scriptura desumit istam phrasin, qua dicit credentes *induere CHRISTUM*, Gal. III, 27. *quotquot baptizati estis, CHRISTUM induistis*. Sicut enim vestimentum induimus, non tantum extrinseci ornatus gratia, sed etiam ita, ut illud arctissime nobis uniamus & applicemus, ne qua frigoris injuria nos lædat, & ne appareat nuditas nostra: ita & CHRISTI justiciam induimus, non tantum ut exemplum virtutum, sed etiam & quidem potissimum, ut

E

donum;

donum; sicut *Lutherus* identidem in scriptis suis loquitur. Idque in mediis Papatus etiam vidit *Johannes Perus Minorita*, qui in *Cap. XXII. Matth. l. 3. p. 301. 302.* differens: *Qua est illa vestis, inquit, quam habens a Deo agnoscitur ut filius, qua carens reprobatur, etiamsi omnia alia habeat? Ea nimirum est, de qua Paulus, induimini JESUM CHRISTUM. Hec autem vestis dupliciter induitur, primo interne per fidem, cum tuis peccatis superinduis Christi justitiam, tuis demeritis ipsius merita, tue inobedientiae ipsius obedientiam &c. Deinde cum externe charitatem ejus emularis &c.*

§. XVIII. Nimirum CHRISTUS induitur 1] interne, cum per fidem illum apprehendimus, ei applicamur, adhaeremus & appropriamus. Hoc enim pacto a peccato, morte & damnatione, qua Adami vestis est, exuimur, & innocentia, justitia, sanctitate, gratia, qua CHRISTI vestis est, induimur. In hac veste audemus comparere coram DEO. Agnoscit enim tunicam filii sui Josephi, i. e. justitiam & merita CHRISTI, qua gratissima illi sunt. O vere splendida vestis, cui nihil non bonorum adhæret! Quid enim habet, qui CHRISTUM non habet? Præter hunc internum amictum etiam requiritur, ut 2] externe CHRISTUM induamus, i. e. sanctitatem & obedientiam imitemur, non, quod eandem omnino præstare valeamus, sed ut illam velut *ὑπογραμμὸν* exemplum vitæ & regulæ Christianæ habeamus, & vestigia ejus premamus, ambulantes in via Domini *1. Per. II. 21.* De priori CHRISTI induitione Paulus exclamat *Rom. VIII, 1.* *Nulla igitur est condemnatio his, qui sunt in CHRISTO JESU.*

§. XIX. Reliquus adhuc est quartus actus fidei justificantis, nempe *fiducia*, qua est cordis fidelis suavis & accepta

pta quies, in obedientia Christi desiderata, apprehensa & sibi appropriata. Quia de causa fides Hebr. XI, 1. dicitur ὑπόστασις τῶν ἐλπίζομένων. Fides namque comparatur modo manui, quae est ὄργανον ἀντιληπτικῶν, instrumentum ad apprehensionem aptum natum; modo pedi, qui animali est ὄργανον τῶν βαδιστικῶν, instrumentum ad ambulandum, uti Galenus 3. de usu partium docet, tum etiam βάσεως ἢ ἕδρας, i. e. fundamenti vel basis usum præbens, sicut docet Aristoteles Libr. 2. de partibus animalium Cap. XVI. ut sustentetur ac subsistat moles corporis. Jam sicut pes sustinet corpus, ut illud quiescat, ita et fiducia facit cor hominis ad Christum venientis subsistere & quiescere circa res divinitus promissas & sperandas. Quemadmodum autem pes non potest subsistere firmiter ac fulcire corpus, si pavimentum vel fundamentum est lubricum aut fluidum, & non firmum ac stabile; ita fides etiam non potest quietem præbere animæ hominis, eamque tutam collocare, si nitatur & solidari velit operibus vel suis, vel alienis. Cum vero subsistit in illo firmo fundamento, quod est CHRISTUS, tunc demum fides est cogitatio suffulta, seu firmata, quod DEUS servaturus sit pacem speranti, Jes. XXVI, 3. Tunc autem non vacillat, Genes. XLV, 26. estque veluti baculus senectutis, quo transimus Jordanem in terram benedictam. Non μετεωρίζεται, i. e. non huc illuc agitur per diffidentiam Luc. XII, 29. Non commovetur Psalm. CII, 8. & CXXIV, 1. non subtrahit se Hebr. X, 10. sed firmatur ac stabilitur in suo fundamento, quod est CHRISTUS, qui metaphoricè κατ' ἐξοχὴν dicitur *petra*, quod in ipso solo cuncti fideles sint πεπετεωμένους, i. e. existentiam suam durabilem habeant, & conserventur & confirmentur in fide.

§. XX. Qua de re pulcherrime differit Bernhard. Serm. 6. in Cantic. col. 665. *Quid non boni in petra? in petra exaltatus, in petra securus, in petra firmiter sto: ubi ruta firmaque securitas, nisi in vulneribus Salvatoris? tanto illic securius habito, quanto ille potentior ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur; non cado: fundatus enim sum super Petram firmam. Peccavi peccatum grande; turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quia vulnerum Domini recordabor. Nempe vulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem, quod non CHRISTI morte salvetur? Ego fidenter, quod ex me mihi deest, usurpo mihi ex visceribus Domini, quia misericordia affluunt. Nec desunt foramina, per quæ effluant. Foderunt manus & pedes ejus, latusque lancea foraverunt, & per has rimas licet mihi sugere mel de petra oleumque de saxo durissimo. Meum proinde meritum miseratio Domini. Non plane sum meriti inops. Quod si misericordie Domini multe, multus nihilominus ego in meritum sum. Quid enim si multorum mihi conscius delictorum? nempe ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia, & si misericordie Domini ab eterno & usque in eternum, ego quoque misericordias Domini in eternum cantabo. Num quid justitias meas? Domine memorabor justitie tue solius. Ipsa enim est & mea. Nempe mihi factus es tu justitia a DEO; numquid verendum, ne non una ambobus sufficiat? Non est pallium breve, quod, secundum prophetam, non possit operire duos: justitia tua justitia in eternum; & te pariter & me operiet longa & eterna justitia. Et in me quidem operit multitudinem peccatorum, in te autem Domine, quid nisi pietatis thesauros, divitias bonitatis? Hactenus Bernhardus.*

§. XXI.

§. XXI. Sed hic grave se dubium offert de *charitate nostra erga DEUM*, quæ eodẽ plane actus in se completur. Nam datur amor *concupiscentiæ*, quo ex indigentia bonorum, a Deo ex abundantia bonitatis conferendam desideramus justitiam, salutemque spiritualem & æternam exemplo Pauli *2 Cor. V. 4.* suspiramus gravati, ut absorbeatur mortalitas a vita. Deinde caritas etiam apprehendit objectum idem, quod fides. Ideo Bellarm. *libr. 1. de Justificat. 16.* §. *Sed esto*, apprehensionem charitati competere contendit, probatque hoc auctoritate Augustini *libr. 8. confess. Cap. 2.* ubi de S. Victorino loquens: *Volebant eum, inquit, omnes rapere in cor suum, & rapiebant amando & gaudento. Hæ rapiendum manus erant. Pergit hinc Jesuita, & protinus infert: si fides justificat, quia justitiam CHRISTI apprehendit, dum credo, aut confido, me esse justum per CHRISTUM; ipsa etiam caritas justificat, dum diligo & gaudeo me esse justum per CHRISTUM.* Ibidem Jesuita mox etiam caritati tribuit appropriationem, cum ait: *Et revera si per hujusmodi apprehensionem justificaremur, id tribui deberet maxime caritati, quæ omnia, quantumvis aliena, facit esse nostra. Amantium enim omnia sunt communia.* Et sub finem capitis illius: *Quod si actum fidei justificantis velint esse confidentiam, eadem ratione dicemus, melius rem aliquam apprehendi dilectione, quam confidentia, quia magis illa quam ista conjungat & uniat.* Hæc ibidem Jesuita.

§. XXII. Denique datur & amor complacentiæ, quo acquiescimus in summa DEI bonitate. Unde Bellarminus in paulo ante citato capite ait: *Confidere est adherere firmiter apprehensione rei.* Accedit insuper, quod Lombardus *Libr. 3. Sect. 1. d. 23. lit. d. ex Augustino* hoc modo describat fidem:

Credere in DEUM est credendo amare, est in DEUM ire, credendo ei adhaerere & ejus membris incorporari. Et in iure Canonico dist. 2. de penit. similis descriptio habetur: In CHRISTUM credit, qui caritatem habet. In CHRISTUM quippe credere, est amando in ipsum tendere. Sic & Lyran. in 1 Joh. II, 3. 4. fidem nominat noticiam amativam: cui ad stipulatur glossa ordinaria super illum locum, cum ait: Cognoscimus DEUM, quando unimur DEO.

§. XXIII. Sed enim hæc apparens contradictio adhibito fœdere distinctionis feliciter conciliatur. Ante omnia caritas DEI distinguenda est. Nam diligitur a justificatis DEUS, tum ut gratis offerens justitiam CHRISTI & per fidem imputans illam, tum ut præcipiens & volens aliquid a nobis fieri. In priore significato sumitur caritas DEI 2 Tim. IV, 8. Posthac reposita est mihi justitiæ corona, quam reddet mihi Dominus in die illa, justus ille Jdex; non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt, scil. amore concupiscentiæ, illustrem adventum ejus. In posteriori autem significato caritas DEI sumitur Matib. VI, 24. Nemo potest duobus dominis, diversa præcipientibus, servire; aut enim unum habebit odio, & alterum diligit, aut uni adhaerebit, & alterum contemnet. Ubi diligere, juxta Lutheri expositionem, nihil aliud significat, quam facere, quod is, quem diligimus, mandat, & postulat fieri a mandatario. Et hæc caritas DEI est amor benevolentiae, ut Scholastici nominant, i. e. talis affectus, quo nos DEO totos tradimus, & volumus, atque conamur facere voluntatem ejus, & omnia ipsi deferre, quæ pertinent ad gloriam ejus. Utrumque autem significatum complectitur Salvator Joh. XIV, 24. cum ait: Qui diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad

& ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quotuplex enim est verbum DEI, tot etiam sunt modi servandi illud. Jam verbum DEI aliud est *lex*, præscribens faciendâ, sicut ait salvator *v. 15. Si diligitis me, mandata mea servate.* Et *v. 21. qui tenet præcepta mea & servat ea, ille est qui diligit me.* Et *v. 24. qui non diligit me, sermones meos non servat.* Aliud vero verbum DEI est *Evangelium*, quod CHRISTUS attulit a Patre, *v. 24.* per quod Consolator seu Advocatus Spiritus sanctus est efficax, *v. 6.* & pax datur discipulis CHRISTI, ut ne turbetur cor eorum, neque formident, sed gaudeant de CHRISTO *v. 18.*

§. XXIV. Sunt autem distincti modi *mediaque* servandi verbum DEI. Verbum Evangelii servatur per *fidem*, i. e. justitiâ CHRISTI apprehensionem fiducialem: Verbum autem *legis* per *obedientiam*, legi a renatis pro modulo hujus vitæ præstitam. Itaque *ipse* CHRISTI amor, qui est *concupiscentiæ*, salvificam CHRISTI obedientiam sibi desiderantis imputari, tum etiam *amoris complacentiæ*, quo adhaeremus CHRISTO, & in ejus obedientia salvifica tori acquiescimus, tanquam ad salutem sufficientissima: hi, inquam, actus amoris CHRISTI sunt *quidem immediatum fidei justificantis effectum*, nequaquam tamen *justificant*, aut sunt ipsa *fides*, quia non veriantur circa CHRISTI justitiâ in judicio DEI imputabilem; multo minus *amor benevolentiae*, qui occupatur in studio faciendi, quæ sunt accepta coram Domino, actum justificationis ingreditur, quia non nisi mediante fidem justificantem consequitur, ac pertinet ad gratitudinem, quam CHRISTO Salvatori debemus.

§. XXV. Huic distinctioni amoris succedit alia, qua actus in amore licet cum actibus fidei quadantenus iidem sint,

sint, quatenus & fides & amor apprehendit & appropriat sibi obedientiam *CHRISTI*; tamen discernuntur diverso respectu obedientiæ *CHRISTI*. Hæc enim consideratur bifariam, vel ut bonum morale, vel tanquam bonum utile, salutariferum & jucundum. Ut obedientia *CHRISTI* est bonum morale, & arctissima legis pro nobis facta impletio, & ad justitiam, coram *DEO* valentem, est imputabilis, homo credens in *CHRISTUM*, desiderat justitiam ejus, atque apprehendit, appropriat & in hac unice acquiescit ac sinit appetitum, eamque stricto judicio *DEI* opponit, ut propter eam se a peccati reatu absolvi, ac justum pronunciari unice flagitet. Amor autem cupiditate & apprehensione sua fertur in Christi justitiam, ut est bonum utile beatificum ac jucundum, utpote efficacia meriti *CHRISTI* sibi paratum, ejusque justitiæ fructu, qui est salus, potitur, prius per fidem justificatus. Nam salus spiritualis æterna spectatur, tum quoad fidei, tum quoad amoris actus. Fides salutem desiderat & apprehendit, appropriatque sibi & in ea acquiescit, ut per obedientiam *CHRISTI* acquisita est, & ut est præmium justitiæ *CHRISTI*, in judicio *DEI* per fidem imputata. Amor autem *CHRISTI* iisdem actibus, nempe desiderio, apprehensione, adhesionem, nec non delectationem circa salutem spiritualem & æternam operatur, ut rem desiderabilem ad fruitionem, & apprehensione sua eam accipit & obtinet, de actu illo gaudet, & se oblectat, ceu sufficientissimo & jucundissimo bono, in cujus adeptione acquiescit.

§. XXVI. Ad auctoritatem *Augustini* & *Scholasticorum* quod attinet, sane illi fidem justificantem definiunt per charitatem erga *CHRISTUM*: verum ea descriptio pertinet ad fidem, non quatenus justificat, sed quatenus sese exercet, vel
in

in aliis objectis, vel in eodem quidem objecto v. g. in salute spiritali & æterna occupatur, sed alio atque alio respectu considerata. Fidei enim proprium & solum officium est, agere cum *DEO* in iudicio ejus, & ab eo propter *CHRISTI* iustitiam, firmiter apprehensam, gemitibus inenarrabilibus flagitare absolutionem a peccatis, interventu mediationis & aduocationis *CHRISTI*. Caritas autem nequaquam referri potest ad proprium officium fidei, sed est signum, ex quo fides innotescit, sicut & actus amoris sunt effecta actuum fidei justificantis. Repeto & dico expressius: Fides in *CHRISTUM* non accipit vim & efficaciam justificandi a caritate, seu iustificat, non ideo quod homo credens amat *CHRISTUM* ejusque beneficia, sed quia *CHRISTUM*, ut est iustitia nostra, apprehensum tenet vera fiducia.

§. XXVII. Atque hæc est doctrina de fidei justificantis natura, in quatuor his actibus, desiderio, apprehensione practica, adhesionem & quiete voluntatis in *CHRISTI* pro nobis præstita obedientia consistente; doctrina inquam in sacris litteris, ut vidimus, fundatissima, & insignes suas habens utilitates in praxi Christiana, quæ ut *Chemnitius* rectissime *Tom. II. Loc. Comm. p. 675.* censet, plus illustrat fidei articulos, quam omnia Commentaria; quia verus intellectus hujus mysterii discitur non ex spinosis disputationibus, aut otiosis contemplationibus, sed in *seriis exercitiis penitentiae* ac tentationibus: sicut *Anselmus* in *meditationibus* & *Bonaventura* in *Soliloquio*, tanquam Scriptis luctum fidei experimentibus, longe aliter loquuntur de articulo justificationis, quam in disputationibus. Quod idem *Bernhardi* monumenta & *contemplationes* *Idiotæ* assatim testatum faciunt.

§. XXVIII. Caterum exercitium, seu, ut *Paulus* nominat *1. Thess. 1, 3.* ἔργον ὄπης fidei, vel conspicitur in ipsa iustifica-

ficatione, vel eandem consequitur. In justificatione ipsa palmarium usum præstat, & præcipuam muneris sui functionem exequitur, quando conscientia coram tribunali *DEI* se sistit, ac sensu peccati atque iræ divinæ pressa, solícite circumspicit, quomodo a peccatis absolvi, & in iudicio *DEI* consistere possit, ac damnationis periculum euadere. Homo enim per legis sententiam contritus se damnatum esse agnoscit, & compellitur ad quærendam liberationem, in *CHRISTO* promissam, *cujus perfectissimam obedientiam*, pro genere humano legi divinæ præstitam, suffragante interpellatione *CHRISTI*, *supplex DEO Patri offert*; sicut modum formandi istam coram *DEI* tribunali meriti *CHRISTI* exhibitionem eleganter describit *Augustinus* in meditationibus cap. 6. *Intruere Pater dulcem natum toto corpore extensum, cerne manus innoxias promanantes sanguine, & remitte placatus scelera, que perpetrarunt manus mee. Considera in verme latus, crudeli perfossam cuspide, & renova me sacro fonte, quem inde fluxisti credo. Vide Redemptoris supplicium & dimitte redempti delictum. Attende in filio, quo propitiæ in servo. Quoties beate prolis tibi patenti vulnera, delitescant, obsecro, scelera mea. Magna est mea iniustitia, satis vero major justitia Redemptoris. Quanto namque superior est *DEUS* homine, tanto malitia mea inferior est ejus bonitate, in qualitate & quantitate. Quid enim deliquit homo, quod non redemerit *DEI* filius factus homo.*

§. XXIX Non abstinilem formulam *DEO* Patri præsentandi obedientiam filii sui pro nobis præstitam continent quæstiones, quas *Ulenbergius* in libro, continente causas, cur ad Romanam Ecclesiam sit redeundum, causa 14. refert, ac testatur in parochiali sacario Ecclesie Coloniensis haberi librum anno 1475. scriptam, quo semper ab eo tempore, nimirum ab annis sesquicentum & amplius, in visitandis, atque ad mor-

mortem præparandis agrotis sint usi presbyteri. Inter illas quaestiones, *Anselmo* tribui solitas, postrema est hæc: *Credisne te non posse salvari, nisi per mortem CHRISTI, & respondet infirmus, Etiam.* Cui Presbyter hæc verba inculcat: *Age ergo dum superest in te anima, in hac sola morte CHRISTI fiduciam tuam constitue, in nulla re fiduciam habe, huic morti te totum committe, hac sola te totum contege, totum immisce te in hac morte; totum in hac morte te involve: Et si Dominus DEUS tuus te voluerit judicare, dic: Domine, mortem Domini nostri JESU CHRISTI objicio inter me & tuam judicium, aliter tecum non contendo. Et si tibi dixerit: quia peccator es, dic: mortem Domini nostri Jesu Christi pono inter te & peccata mea. Si dixerit tibi, quod meruisti damnationem, dic: Domine, mortem Domini nostri Jesu Christi obtendo inter me & mala merita mea, ipsiusque merita offero pro merito, quod ego debuissim habere nec habeo. Si dixerit, quod tibi est iratus, dic: Domine, mortem Domini nostri Jesu Christi oppono inter me & iram tuam.*

§. XXX. Inprimis autem *J. hannes de Gerson*, *Parisiensis Academiæ Cancellarius*, cujus mors in annum 19. sæculi decimi quarti post natum CHRISTUM incidit, suas meditationes de hoc articulo deducit ex processu judiciali, sicut & ipsum vocabulum justificationis est forense, quo ut & aliis vocibus, in hoc articulo ex foro petitis, maxime delictatus est *Paulus*. Ipse tenor appellationis a divina justitia ad misericordiam DEI, a *Gersonis* præscriptus, in plerisque fatis est orthodoxus, nisi quod ex seductione illius sæculi admisceat beatæ virginis & Apostoli *Johannis*, nec non omnium sanctorum attestacionem, & postulet insuper eorum apud DEUM intercessionem; quæ, ut *Papillum* manifesto redolent, ita merito adversatur. Potest vero loco sanctorum defunctorum substitui Angelorum attestatio, ut in eorum conspectu figuretur appella-

pellatio. Sic ergo exordium, quod habet modo laudatus auctor, potest emendari: *In vestra, o beati Angeli, quibus gaudium est de peccatore penitentiam agente, presentia, Ego N. omnium filiorum ingratiſſimus, meritorum pauperrimus, & scelerum, heu! abundantissimus ab omnium peccatorum meorum gravaminibus, firmiter correctionis proposito & animo ad emendationem vite melioris fiducialiter appellandi & lacrymarum mearum profuvis a districtissima tua, Domine, justitia ad clementissimam bonitatis tue misericordiam provocandi, dico, protestor, confiteor & propono, videlicet ego peccator improbus, indignus & miserimus tantilla mea tempora, pueritiae metas, adolescentiae cursum & profectionem, virilitatis progressum, immo omnes vite mee processus, annos, menses, dies, horas & momenta timore tuo postposito animo irreverenti & infructu cogitatu, desiderio & conatibus xialis; voluntate, proposito, & consensu prioribus, nec non opere, consuetudine & contentu pessimis, incessanter & impie transegerim, legem tuam peccando dereliquerim, justitias tuas profanaverim, gratiam tuam abjecerim, mandata tua non custodierim.*

§. XXXI. De hinc post longum catalogum peccatorum suorum subjicit: *Ex praemissis igitur, Domine, si a me faciem averteris, & misericordiam despexeris, si iniquitates meas observaveris, si in ira tua arguendo me, misericordiae antiquae recordatus non fueris, si in perpetuum mihi irasceris, & misericordiam a me peccatore in aeternum abstonderis, si justitiae tuae solium me judicaturus ascenderis, & oblitus fueris mei finaliter miserrimi; &c.* Deus juste Judex, in his scripturis, lacrymarum mearum atramento conscriptis, a te irato & justo Judice a sententia tua divinae justitiae ad te placatum & misericordem Patrem misericordiarum, qui tardam nescis misericordiam, & cui proprium est, semper misereri ac parcere, quoniam superiorem non habes, cum tu sis solus altissimus, & in misericordia tua copiosus: ad tribunal tuae clementiae, bonitatis & misericordiae, quae judicium superexaltat in spe veniae, ego miser ad te misericordem, cujus misericordiae non est numerus, provoco & appello. Postea iterum inferit vanas & superstitiosas preces ad B. Mariam, aliosque sanctos directas, pro intercessione ad DEUM, quas sordes Papisticas nos merito exterminamus. Sancti enim, licet generalem quandam calamitatum militantis Ecclesiae notitiam habeant, tamen, quia distincte & in

& in specie nequeunt omnes & singulas nostras necessitates scire, ne quidem compellari possunt, ut pro nobis singulatim orent, & ut intercedant ceu Advocati nostri. Solus CHRISTUS est mediator DEI & hominum 1. Tim. II, 1. Solus est Advocatus noster, qui causam nostram in judicio DEI suscipit ac defendit, 1 Joh. 1, 9.

§. XXXII. Ad hunc ergo dirigi debebat pro impetranda advocacy & patrocinio coram DEI tribunali oratio, qua in Gersonis formula, mutatis mutandis ita potest concipi: *Ecce te, JESU CHRISTE, invoco, ut instanter instantius, instantissime, pro me peccatore miserissimo, apud DEUM meum intercedas, ac iterum & iterum & cum omni, qua possum, devotionis ac humanitatis instantia a te, cujus misericordia plena est omnis terra, & per te in calis preparata, & in aeternum edificata, a te inquam gratiam & veniam, & quia in misericordia dives es, clementiam & misericordiam peto mihi dari, cum ipse DEUS meus sis, cujus miserationes sunt super omnia operi tua, qui, cujus volueris, imo, omnium misereris, & qui gratiam & misericordiam, in quacunque hominem peccator ingemuro, mihi dare possis & velis, subjiciens corpus & animam, vitam & opem, res, statum ac tempora mea, nec non omnes ac singulos, misericordiae tuae adherentes, seu adherere volentes protectioni & gratiae abundantissime bonitatis & misericordiae tuae, Domine DEUS Pater; unigenite JESU CHRISTE; & SPIRITUS, orphanorum pamelete: individuaque Trinitas benedicta. Protestor etiam, quod presentem orationis meae devotionem aspectibus tuis sepius publicare, ac mores & vitam auxilio tuo, quanto celerius potero, corrigere & emendare volo. Rogo etiam te Fili DEI crucifixe, ut lateris tui vulneris signo, quo illam in cruce pendens orationem; Pater ignosce illis, quia nesciunt, quod faciunt, consignasti, & in qua pro tua reverentia es exauditus, hanc etiam orationunculam meam, divinae provocationis misericordiae clementer consignes & cum misericordiae multae facere digneris efficacem.*

§. XXXIII. Denique Gerson iterum sollicitat Johannem Evangelistam ac Apostolum, & Mariam, ut hic presentem appellationem publicare velit, & illa eandem notificare filio suo dignetur, sed hac publicatione & notificatione non est opus. CHRISTUS enim solus est, qui nostras preces ad DEUM advocando defert, quia ut ait Ambrosius libr. de Patriarcha Isaac: *Idem CHRISTUS est nobis oculus,*

per quem videmus patrem: est vox, per quam Patrem alloquimur. Hac ergo compellatione Mariæ & Johannis omiſſa, mox ponenda fuiſſent verba, quæ porro ſubiicit: Tu quoque Fili clementiſſime, eam orationem meam Patri cum oblatione pro me paſſionis, ſanguinis, vulnerum tuorum & mortis offeras, acceptabilesque facias alma Trinitati. Poſt hanc appellationem apud Gersonem ſequitur datio Apoſtolorum reverentialium. Sic enim incipit CHRISTUS: Quia juſtitiam meam, tanquam fragilitati & demeritis tuis intolerabilem, declinans, ad tribunal miſericordiæ meæ tanquam ad ſuperius juſtitie tribunal ſub ſpe veniæ humiliter appellavi, idcirco, quia in miſericordiâ te redemi, miſericordiâ te ſalvum feci, miſericordiam docui, miſericordiam & non mortem volui; miſericors ſum, miſerator longanimis, & multum miſericors, immo ſum Pater miſericordiarum, appellationi tue miſericorditer deſero, & te ad tribunal miſericordiæ meæ clementer admitto, tibi que ut miſericordiam conſequaris, omnium dierum vite tue terminum peremptorium ad proſecutionem miſericordiæ, & ipſius aſſecutionem aſſigno, ac latam contra te ſententiam juſtitie meæ propitiuſ relaxo.

§. XXXIV. Atque huc uſque Gerson ideam proceſſus judicialis coram DEO repræſentavit, ex qua evidenter poteſt agnoſci, DEUM in juſtificatione hominis non judicare per incuriam, quaſi nihil curet, ſi quis committat peccata, aut peccatoribus non indignetur: ſive per errorem, quaſi cauſa non ſatis examinata vel cognita pronunciet, ſive per iniquitatem, quaſi ad peccata conniveat, & cum impiis colludat, ſed per ſummam juſtitiam, quia nos non abſolvit, niſi juſtitia legis in nobis impleatur Rom. II. 4. Ideo primo per legem conterit hominem, ut ille indigentiam & neceſſitatem remiſſionis peccatorum agnoſcat: & concludit ſub peccatum, ut in CHRISTI obedientia quaerat juſtitiam ſuam, quam fide apprehenſam DEUS in juſtitiam imputet credenti, abſoluto a damnatoria legis ſententia. Ita Publicanus primum coram tribunali juſtitie divinæ acenſatur, & convictus, condemnatusque poſtea fide provocat ad thronum gratiæ, ſeu propitiatorium, a DEO peccatoribus propoſitum. Phariſæus autem, quia non vult uti beneficio appellationis hujus, ſed cum DEO in juſtitie divinæ ſtrictum judicium audet ingredi, illico damnatur & cenſetur humillimus atq; abjectiſſimus, utpote mancipium Satanæ.

§. XXXV. Non etiam levis ac deſultoria, ſed maxime ſeria eſt aſſio, qua Deus filii ſui obedientiam, legi pro genere humano præſtitam, creden-

crédenti imputat in iustitiam, quia lex hac imputatione ipsa non destruitur, sed stabilitur. Accedit, quod tribunal illud gratiæ divinæ sit summum, cuius *sententia* retractari nequit, quo alludit Paulus cum ait, *Rom. VIII. Quis accusabit, vel crimina intentabit adversus electos DEI, v. 33. DEUS est, qui justificat i. e. a peccato & intentata adversarii actione absolvit, & iustum pronunciat.* Cum enim *praetor* aliquem declarat iustum, non omnis reo tollitur metus, ne *rex* vel *supremus magistratus*, si ad illum appelletur, eum condemnet. Quem vero *rex* aut *supremus magistratus* absolvit, illi sane non est amplius reliqua metuendi causa, & *1. Cor. IV. inquit* Apostolus *v. 3. Mibi pro minimo est, ut a vobis, utpote ab hominibus, judicer, aut ab humano die, imo nec me ipsum iudico. v. 4. Nihil enim mihi conscius sum, sed in hoc non sum justificatus. Qui autem iudicat me, Dominus est.*

§. XXXVI. Atque hoc exercitium fidei in *agonibus conscientiae* est potissimum, quod postea consequitur aliud, quando fides versatur *circa objecta caetera, divinitus promissa, & fiduciali promissione tenet illa in cruce & spe, ac petitione spiritualium & corporaliū bonorum.* Nam & in iis fidei praedicti actus se exerunt, ut aveamus certi esse de remissione peccatorum, & iure vitae aeternae. Sic tempore famis desiderat homo fidelis *τὰ βιωτικά*, i. e. ad victum necessaria, & promissionem de illo factam apprehendit; illi adharet; & in ea acquiescit. Isthac vero fidei exercitia *secundaria*, semper praesupponunt *primarium* illud *ἐγγον*, seu opus fidei, quo de paullo ante diximus. Calamitates enim & miseriae sunt reales legis conciones de ira DEI adversus peccata; tunc vero, cum differtur exauditio, & auxilium divinum in petitione liberationis, misera conscientia trepidat, nec potest tranquillari, & crucem patienter ferre, ac moram exauditiois sustinere, nisi certa sit, quod DEUM habeat placatum.

§. XXXVII. Fides enim in CHRISTUM ratas facit ac moderatur omnes promissiones reliquas, tum *spirituales*, tum *corporales*, sicut Apostolus testatur *2 Cor. I, 20. Quotquot sunt promissiones in CHRISTO JESU, sunt vὰ νὰς ἀληθῆ, etiam & Amen ad gloriam DEI per nos, scilicet, qui ipsi tumus reconciliati per & propter CHRISTUM fide apprehensum.* Nimirum usurpat Apostolus duas particulas ad magis fundandam certitudinem nostram, quarum *prima* inservit testandae certitudini objecti, & exaggerationi asseverationis, quod promissiones divinae sint indubitato verae & ratae; *altera* vero particula facit ad certitudi-

tudinem subiecti; i. e. hominis credentis fiduciam stabilendam. De hac quaestione longum catalogum exemplorum recenset *Epistola ad Hebræos*, ac monstrat perspicue, quando patriarcharum & aliorum sanctorum fides sese ostenderit, & quomodo fidei actus, circa misericordiam DEI, meritum CHRISTI imputantem, sint *principium, medium & finis* patientiæ in cruce, nec non obedientiæ atque expectationis bonorum reliquorum omnium, quæ a DEO petere debemus. Sic *Abrahamitice fidei* exercitium fuit fiducialis apprehensio seminis benedicti, ad *Gal. III, 6.* in quo Abraham futurus erat pater multarum gentium. Et propter hoc semen tanti fecit promissiones de carnali posteritatis suæ multiplicatione, deque terræ Canaan possessione. Ideo *Hebr. XI, 10.* dicitur, *exoptasse meliorem patriam, in quam inducat non Jesua, sed JESUS.* Sed hora nobis vellicat aurem, ut contrahamus vela orationis &c. Gloria Patri, Filio & Spiritui sancto, sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

RESPONDENTI

S. P. D.

P R A E S E S.

EA tibi materia, carissime Kœrberè, quasi sorte quadam inter *Anti-Poïretianas* obvenit, quæ una est e præcipuis, immo omnium præstantissima & maxime necessaria. Cum enim justificatio satisfactioni forensi innixa, & in regenerationis ordine applicanda, sit in dulla totius doctrinæ christiænæ, facile intelligis, quanti momenti res sit, nosse, quomodo fides in justificationis negotio versetur. Hoc vero ipsum eo cognosces certius ac luculentius, quo major ac fidelior in practico hoc dogmate erit ipsa praxis tua. Quare, ornatissime Kœrberè, id age ut spem meam de te, audire, ac domestico meo non indiligenti, conceptam non solum porro attas, sed impleas etiam, immo superes aliquando, ipso eventu. Implebis vero posthac quam certissime in munere sacro, si in fidei justificationis experientia versaberis, & tuum conscientie forum foro Dei demisse junges, & hac ratione, quam fovæis sit hæc doctrina, quamque salutaris, ipso usu intelliges. Hac enim ratione hanc ipsam doctrinam cum invigila multoquo cum fructu aliquando alis insillabis. Vale in Domino, ipsique vive, eidem totus deditus. Hal. Saxon. V. Cal. Aug. M DCC XXI.

JJ 5225

ULB Halle

3

002 698 757

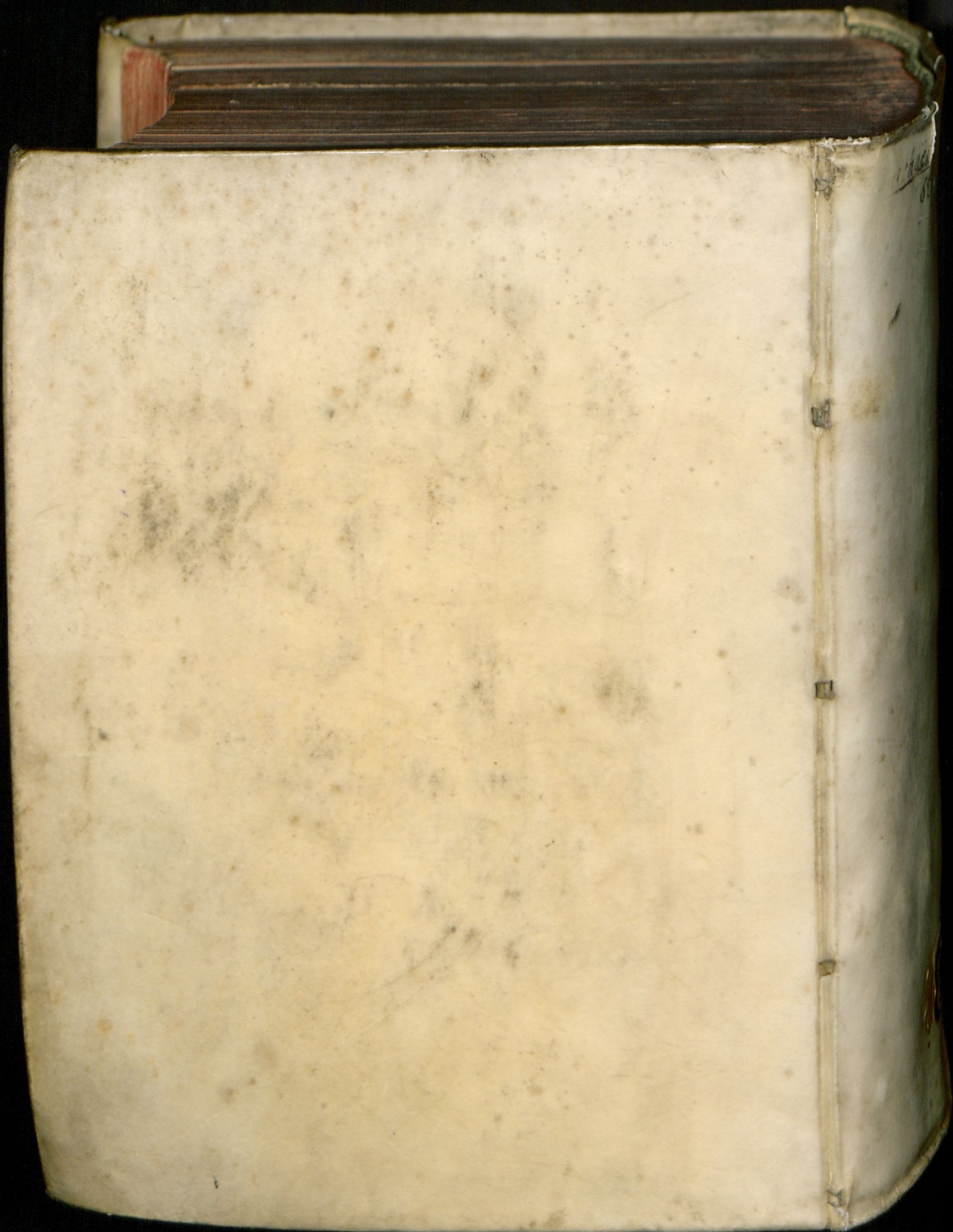

st

Ms 18

Mt:

45

DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
DODECADIS POSTERIORIS
SEPTIMA,
DE

FIDE JUSTI-
FICANTE,
QVATENUS JUSTIFI-
CAT,

UBERIORIS AEDIFICATIONIS
GRATIA AD MAJOREM DISSERTATIONIS
SEXTAE ILLUSTRATIONEM CONSCRIPTA:

QVAM

IN REGIA FRIDERICIANA

die Julii hujus MDCCXXI anni,

PRAESIDE

D. JOACHIMO LANGIO,
S. S. THEOL. PROFESS. ORDINAR.

h. t. ACADEM. PRO-RECTORE,

Publicæ disquisitioni subijcit

RESPONDENS

JOANNES GEORGIUS *Reber*
DYRATZENS. MESO-MARCHIC. S.S. THEOL. CULTOR.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

